

Educació Permanent
Titulació: Educació Social, tercer curs
6 crèdits, 4 crèdits ECTS, 112 hores
assignatura anual
Professora. Margarida Massot
Departament de Pedagogia Sistemàtica i Social

1. Contribució de la matèria a la formació dels futurs educadors i educadores socials

L'adquisició d'un marc teòric específic i ampli permet analitzar el context en el que l'educador/a social realitzarà la seva activitat professional així com entendre, interpretar i valorar críticament les relacions existents entre educació de les persones adultes i societat des d'una perspectiva social. L'adquisició de les competències i continguts específics a través de l'assignatura proporciona les habilitats suficients per al desenvolupament del perfil professional del futur educador i educadora social, en tant que l'anàlisi i la reflexió socioeducatives han de permetre pensar sobre nosaltres mateixos com a persones i com a societat, a més de relacionar i vincular els fets socials més rellevants amb l'àmbit socioeducatiu des d'una perspectiva crítica i normativa.

2. Objectius, continguts i competències a assolir

Objectius	Continguts	Competències que s'hi relacionen
-----------	------------	----------------------------------

<p>1. establir els principis fonamentadors de l'Educació Permanent i de la Formació de persones Adultes (FpA).</p> <p>2. Conèixer i analitzar els processos educatius de les persones adultes des de la perspectiva de l'educació permanent</p> <p>3. Interpretar les finalitats educatives i les formes d'organització dels serveis institucionals dedicats a FpA</p>	<p>A. Bases conceptuals, històriques, sociològiques i psicopedagògiques:</p> <p>1.. Origen i delimitació conceptual de la FpA 1.1. Origen del concepte de la FpA; Ed. Permanent, Ed. Adults, Ed. bàsica 1.2. Delimitacions conceptuals; Pedagogia, Andragogia, ...</p> <p>1. Aproximació filosòfica a la FpA 2.1. Positivisme, liberalisme i educació 2.3. Aportacions de la teoria i pedagogia crítiques</p> <p>3. LA FpA en el context social; aproximació sociològica 3.1. La funció social de la FpA 3.2. De la societat industrial a la societat de la informació</p> <p>4 L'aprenentatge al llarg de la vida: teories i models, aproximació psicopedagògica 4.1. Aprenentatge centrat en la persona 4.2. Aprenentatge centrat en l'entorn social</p> <p>5. Introducció a la història de la FpA; segles XIX i XX 5.1. la FpA als S. XIX i XX 5.2 la FpA actual centrada en els darrers 25 anys a Catalunya</p> <p>6. Anàlisi i valoració de la legislació vigent 6.1. LOGSE (1990); títol tercer: <i>la educación de las personas adultas</i>. 6.2. Llei de Formació d'Adults a Catalunya (1991) 6.3. LOCE (2003). Llei Orgànica Calidad Educativa 6.4. LOE (2005). Llei Orgànica de l'Educació</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>Conèixer la realitat social i educativa i prendre posició respecte a fets socials rellevants.</i> ■ <i>Analitzar críticament la complexitat de la societat actual.</i> ■ <i>Saber utilitzar els coneixements teòrics per comprendre situacions educatives i donar-hi resposta</i> ■ <i>Analitzar i interpretar diferents teories i polítiques educatives</i> ■ <i>Analitzar i interpretar les lleis educatives i el mateix sistema educatiu</i>
<p>4. Conèixer, analitzar i avaluar diferents models i pràctiques educatives en l'àmbit de l'educació de base.</p> <p>5. Analitzar el context en el que l'educador social realitzarà la seva activitat professional</p>	<p>B. Aproximació a la pràctica educativa de la FpA</p> <p>7. Anàlisi de la demanda de FpA 7.1. Necessitat de FpA 7.2. Demanda potencial de FpA 7.3. Nivells d'instrucció de la població</p> <p>8. Anàlisi de l'oferta: àmbits i programes de la FpA 8.1. programes de formació de base: alfabetització, GES, accés a la universitat 8.2. altres programes de formació de base: ed. per a la salut, pel consum, informàtica per a tothom 8.3. FpA orientada a la feina: formació ocupacional i continuada</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>Gestionar la informació relativa a l'àmbit professional.</i> ■ <i>Prendre decisions relatives a l'àmbit professional</i> ■ <i>Treballar en equip i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar)</i> ■ <i>Analitzar críticament el treball personal i posar les mesures per millorar-lo</i> ■ <i>Adoptar una actitud i un comportament ètic i obrar d'acord als principis deontològics de la professió</i> ■ <i>Abordar amb iniciativa les diferents situacions per millorar la realitat i acceptar les noves propostes en aquest sentit</i> ■ <i>Estructurar missatges (orals, escrits o audiovisuals) i saber-los adequar als mitjans tecnològics perquè garanteixin una comunicació coherent, eficaç i comprensible. Integrar les TIC en el procés</i>

<p>6. Comprendre, analitzar i valorar críticament la pròpia tasca educativa des de la perspectiva del perfil professional de l'educador/a social i les seves competències professionals</p>	<p>9. Organització dels aprenentatges; currículum i pràctica educativa 9.1 Elements i fonts del currículum 9.2 Dissenys curriculars: l'organització modular al GES 9.3 Anàlisi i valoració d'experiències educatives amb adults</p> <p>10. Participants i educadors; les dues cares de la moneda 10.1 Col·lectius més representatius: les dones, els joves i la nova immigració 10.2 Nous perfils professionals: el professorat de secundària, les i els educadores socials</p>	
---	---	--

3. Pla de treball i hores estimades

1. Ensenyament-Aprenentatge presencial Activitats realitzades a l'aula sota la direcció de la professora		2. Ensenyament-Aprenentatge dirigit Activitats realitzades fora de l'aula sota la direcció de la professora		3. Ensenyament-Aprenentatge autònom Activitats realitzades per l'estudiant fora de l'aula	
Estudiant	Professora	Estudiant	Professora	Estudiant	Professora
<ul style="list-style-type: none"> ▪ exposició de la professora ▪ exposicions dels estudiants individuals o grupals ▪ exposicions convidats ▪ debats, seminaris ▪ treball en grup ▪ cine fòrum ▪ examen 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ treballs individuals i en grup: projecte tutoritzat ▪ lectures orientades ▪ tutories: presencials i virtuals ▪ fòrums virtuals 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ estudi personal: preparació ▪ exàmens, organització d'apunts i/o material ▪ recerca d'informació ▪ lectures ampliació ▪ tutories lliures: individuals o en grup 	
+					-
	-				+

distribució de tasques i hores estimades

E-A presencial	professora	explicació: <ul style="list-style-type: none"> ▪ tema 1, ▪ tema 3 ▪ tema 4 ▪ tema 5 	examen	seminaris¹: <ul style="list-style-type: none"> ▪ tema: 2 ▪ tema: 5 ▪ tema: 6 	
	42 h	30 h	2 h	10	
	estudiant	<ul style="list-style-type: none"> ▪ assimila pren notes, planteja dubtes, qüestions complementàries 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ resol 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ presenta, ▪ debat ▪ contrasta 	
	37 h	30 h	2 h	5 h	
E-A dirigit	professora	Projecte tutoritzat² <ul style="list-style-type: none"> ▪ tema 7 ▪ tema 8 ▪ tema 9 ▪ tema 10 	lectures orientades	fòrum virtual	
	38	30 h	4 h	4 h	
	estudiant	<ul style="list-style-type: none"> ▪ busca informació ▪ planifica ▪ aplica ▪ valora 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analitza críticament ▪ sintetitza ▪ valora 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ debat ▪ contrasta ▪ valora 	
	52 h	40 h	10	2 h	
E-A autònom	professora	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tutories i atenció alumnes ▪ preparació classes ▪ preparació d'exàmens ▪ coordinació altres professors 			
	50 h				
	estudiant	<ul style="list-style-type: none"> ▪ estudi personal: ▪ preparació d'exàmens i autorganització del material 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tutoria lliure 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ recerca informació 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lectures d'ampliació
	21 h	10 h	2 h	6h	3 h

- total hores professora: 130
- total hores estudiant: 112

4. Avaluació i acreditació dels aprenentatges

E-A	Criteris d'avaluació continuada	opció A	opció B
presencial	1. assistència i participació activa a les classes teòriques i pràctiques (projecte tutoritzat, seminaris, debats). <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>L'assistència a les 4 tutories grupals del projecte tutoritzat és obligatòria</i> ▪ <i>L'assistència als seminaris és obligatòria</i> 2. prova escrita al final de l'exposició teòrica del temari <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>L'examen és de resposta múltiple o resposta curta</i> 	40%	35%

¹ Desdoblament de grups

² L'objectiu del projecte tutoritzat és la posada en pràctica dels coneixements teòrics impartits. L'aplicació d'un programa dissenyat específicament per a un col·lectiu adult. Aquest treball amortitza els crèdits pràctics de l'assignatura.

dirigit	3. elaboració i presentació de treballs individuals i en grup <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>dins dels terminis acordats i publicats</i> ▪ <i>els treballs en grup han de complir els criteris bàsics del treball en grup o en equip</i> 	40%	35%
autònom	4. tutories presencials i virtuals, i participació als fòrums virtuals <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>es valora la iniciativa</i> 	10%	10%
	5. valoració conjunta de les activitats indicades a la fitxa d'autoregulació dels aprenentatge i de les competències assolides <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>es valora la iniciativa i la responsabilitat per la feina ben feta</i> 	10%	10%
	6. autoinforme d'avaluació		10%³

5. Materials

- dossier de textos seleccionats, *penjat a la Web*
- dossier de textos seleccionats: lleis educació, nivells instrucció, *penjat a la Web ...*
- fitxes d'autoregulació de l'aprenentatge, *penjades a la Web*
- guia per a l'elaboració del projecte tutoritzat, *penjada a la web*
- guia per al treball en seminari, *penjada a la Web*
- guia per a les lectures recomanades, *penjada a la web*
- selecció de vídeos
- calendari d'activitats pràctiques, *penjat a la Web*
- programa de l'assignatura, *penjat a la Web*

Bibliografia:

TEMA 1

- Botkin, J.W. (1979). *Aprender, horizonte sin límite*. Ed. Santillna. Aula XXI. Madrid.
- Faure, E. (1973). *Aprender a ser*. Alianza Universidad. Unesco. Madrid.
- Flecha, R. (1990). *Educación de las personas adultas*. Ed. El Roure. Barcelona.
- García Carrasco (1997) *Educación de adultos*. Ariel educación. Barcelona
- García Carrasco, J. (1991). *La educación básica de adultos*. Ed. CEAC. Barcelona.
- Lengrand, P. (1973). *Introducción a la educación permanente*. Ed. Teide./Unesco. Barcelona.
- Lowe, J. (1976). *La educación de adultos*. Ed. Sígueme./Unesco. Salamanca.
- Lowe, J. (1978). *La educación de adultos. Perspectivas mundiales*. Ed. Sígueme/Unesco. Salamanca.
- LUDOSKI, R. (1972). *Andragogía o educación del adulto*. Ed. Guadalupe. Buenos Aires.
- MEC. (1986). *Libro Blanco de la Educación de adultos*. Direcció gral. Promoció Educativa. Madrid.
- Schwartz, B. (1976). *Proyecto de educación permanente*. Publicaciones ICCE. Madrid.
- OCDE /MECD (2003). *Más allá de la retórica: políticas y prácticas de la educación de adultos*.
- UNESCO (1990). *Declaración mundial sobre educación per a tothom*. (Jomtiem-Tailandia). Centre Unesco de Catalunya. Barcelona.

TEMA-2

- Camps, V. (1988). *Ética, retórica y política*. Ed. alianza Universidad. Madrid.
- Camps, V. (1990). *Virtudes públicas*. Ed. Espasa Calpe. Madrid
- Cortina, A. (1994) *La ética de la sociedad civil*. Anaya. Madrid
- Freire, P. (1970) *Pedagogía del oprimido*. S. XXI. Madrid
- Freire, p. (1990) *La naturaleza política de la educación*. Paidós, Barcelona
- Freire, P. (1993). *Pedagogía de la esperanza*. Siglo XXI editores. Madrid.
- Fullat, O. (1990). *Paideusis*. Publicacions de la UAB.
- Marx, K. I Engels, F. (1978). *Textos sobre educación y Enseñanza*. Alberto Corazón editor. Madrid.
- Mounier, E. (1990). *¿Qué es el personalismo?* Ed. Sígueme. Salamanca; en GARCIA LOPEZ, R. (1991). Emmanuel Mounier. Vida y obras, bibliografía y textos. Ed. Dykinson. Madrid.

³ opcional

TEMA-3

- Appel, M., Beane, JA. (1997). *Escuelas democráticas*. Morata. Madrid
- Ayuste, A., Flecha, R., López Palma, F. I Lleras, J. (1994). Planteamientos de la pedagogía crítica. Comunicar y transformar. Ed. Graó. Barcelona.
- Beck, U. 1998. *¿Qué es la globalización?*. Barcelona: Paidós.
- Beck, U.; Giddens, A.; Lash, S. 1997. *Modernidad Reflexiva*. Barcelona: Península.
- Beck, U. (1998) *Sociedad del riesgo*. Paidós Bàsica. Barcelona
- Butler, J. I Alt. (2001) *Mujeres y transformaciones sociales*. El Roure. Barcelona
- Flecha, R. (1990). *La nueva desigualdad cultural*. Ed. El Roure. Barcelona.
- Bernstein, B. 1990. *Poder, educación y conciencia. So. transmisión cultural*. Barcelona: El Roure.
- Bernstein, B. 1988. *Clases, códigos y control*. Madrid: Akal.
- Elboj, C. Puigdemívol, I., Soler, M., Valls, R. (2002) *Comunidades de aprendizaje. Transformar la educación*. Graó. Barcelona
- Freire, P. (1987). *L'educació com a pràctica de la llibertat*. Eumo editorial. Vic.
- Giroux, H.A. (1992). *Más allá de las teorías de la reproducción*, en GIROUX i FLECHA Igualdad educativa y diferencia cultural. Ed. El Roure. Barcelona.
- Giroux, HA. (2001) *Cultura, política y práctica educativa*. Graó. Barcelona
- Gras, A. (1976). *Textos fundamentales de Sociología de la Educación*. Ed. Narcea. Madrid.
- Janne, H. (1976). *Fundamentos teóricos de la educación permanente: enfoque sociológico*, en DAVE, Fundamentos de la educación permanente. Ed. Santillana/Unesco. Madrid..
- Jarvis, P. (1989). *Sociología de la educación continua y de adultos*. Ed. El Roure. Barcelona.
- McLaren, P (1997) *P. Pedagogía crítica y cultura depredadora*. Paidós educador. Barcelona
- Ramonet, I. (1998) *Pensamiento crítico vs. Pensamiento único*. Temas de debate. Madrid

TEMES-4

- Amat, O, Pineda, P. (1996) *Aprender a enseñar*. Edicions gestió 2000, SA. UAB
- Broquett, G. Hiemstra, R. (1993) *El aprendizaje autodirigido en la educación de adultos*. Paidós educador. Barcelona
- Cabello MJ. (1997) *Didáctica y educación de adultos*. Ediciones Aljibe.. Málaga
- Claxton, c (2000) *Aprender. El reto del aprendizaje continuo*. Paidós.
- Erikson, E.H. (1981). *La adultez*. Fondo de Cultura Económica. Mexico.
- Ferrández, A, Puente, M. (1991). *Educación de las personas adultas*. Macrodidáctica (volumen 1). Ed. Diagrama. Madrid.
- Ferrández, A., Puente, M. (1992). *Educación de las personas adultas. Psicopedagogía y microdidáctica* (volumen 2). Ed. Diagrama. Madrid.
- Ferrández, A., Gairín, J., Tejada, J. (1990). *El proceso de aprendizaje en el adulto*. Ed. Universidad Popular de Zaragoza. Zaragoza.
- Flecha (1997) *Compartiendo palabras. El aprendizaje de las personas adultas a través del diálogo*. Paidós. Barcelona
- García Magruga, J.A., Carretero, M. (1985). *La inteligencia en la vida adulta*, en Carretero, Palacios, Marchesi, Psicología evolutiva-3. Adolescencia, madurez y senectud. Alianza psicología. Madrid.
- Hautecoeur, J.P. (1992). *Alpha-92. Estrategias de alfabetización*. MEC/UNESCO. Madrid.
- Holec, H. (1979). *Autonomie et apprentissage des langues étrangères*. Hatier. Strasbourg. France.
- Kidd, J. (1973). *Cómo aprenden los adultos*. Ed. Ateneo. Buenos Aires.
- Kozol, J. (1990). *Analfabetos USA*. Ed. El Roure. Barcelona.
- Léon, A. (1973). *Psicopedagogía de los adultos*. Ed. Siglo XXI. Madrid.
- Marzo, A., Figueras, J.M. (1990). *Educación de adultos*. Ed. Horsori. ICE. Barcelona.
- Medina, O. (1997) *Modelos de educación de personas adultas*. El Roure, Barcelona
- Nickerson, R.S., Perkins, D.N. I Smith, E.E. (1987). *Enseñar a pensar*. Ed. Paidós/MEC. Barcelona.
- Nisbet, J., Shucksmith, J. (1987). *Estrategias de aprendizaje*. Ed. Santillana. Aula XXI. Madrid.
- Ramírez, J.D., De La Mata, M.L., Cubero, M., Sánchez, J.M., Santamaría, A. (1989). *Educación y procesos cognitivos. Una aproximación sociocultural*. Ed. Junta de Andalucía. Sevilla.
- Raths, E. (1988). *Cómo enseñar a pensar. Teoría y aplicación*. Ed. Paidós/estudio. Barcelona.
- Rodríguez, M. (1997). *Hacia una didáctica crítica*. Ed. La muralla. Madrid
- Tennant, M. (1991). *Adultez y aprendizaje. Enfoques psicológicos*. Ed. El Roure. Barcelona.

TEMA-5

- Durkheim. E. (1982) *Historia de la educación y de las doctrinas pedagógicas*. Ed. La Piqueta. Madrid

- Flecha, R. López Palma, F., Saco, R. (1988). *Dos siglos de educación de adultos*. Ed. El Roure. Barcelona
- Paz, X. (1986). *La educación de adultos en España; una aproximación històrica hasta 1980*. en Puente, JM et. al. *Perspectivas para la educación de adultos*. Ed. Humanitas. Barcelona.
- Sala, M. et al. (1975). *Una educación permanente para adultos*. Ed. Marsiega. Madrid.

TEMA-6

- DIÀLOGOS (2003) *Principios, declaraciones y marco normativo*. (volum I). Ed. Diàlogos: dialogosxativa@terra.es
- GENERALITAT DE CATALUNYA (1991). *Llei de Formació d'Adults de Catalunya*. Departament de Benestar social.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (1998). *Currículum de l'Educació secundària* Departament de Benestar social.
- MEC (1990). *LOGSE*. Capítulo tercero. De la educación de las personas adultas.

TEMES 7 i 8

- BOE (1993). *Acuerdo nacional de formación continua*. Núm. 59.7555
- Cortina, A. (2002). *Por una ética del consumo*. Taurus. madrid
- Flecha, R., González, F., Guiu, J., López Palma, F., I Recasens, J. (1993). *Estudi sobre l'analfabetisme funcional a Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social.
- Gelpi, E. (1990). *Educación Permanente. Problemas laborales y perspectivas educativas*. Ed. Popular. OEI. Quinto Centenario. Madrid.
- Jover, D. (1990). *La formación ocupacional para la inserción*. Ed. Popular./MEC. Madrid.
- MEC (1988). *Proyecto para la reforma de la educación Técnico-profesional*. Madrid.
- Planas, J. (1993). *L'educació per a l'activitat professional*. Jornada: L'educació dels ciutadans en la construcció d'Europa. Consell Escolar de Catalunya. Girona.
- Willis, P. (1988). *Aprendiendo a trabajar*. Akal: Madrid

TEMA 9

- Cabello, J. (1997) *Didáctica y educación de personas adultas. Propuestas para el desarrollo curricular*. Aljibe. Málaga
- Coll, C. (1992). *Psicología y currículum*. Ed. Paidós. Barcelona.
- Ferrández, A., Sarramona, J., Tarín, L. (1977). *Tecnología didáctica*. Ed. CEAC. Barcelona.
- Sarramona, J. (1982). *Principios que justifican la metodología no formal en educación de adultos*. EDUCAR-1. UAB
- Sarramona, J. (1990). *Tecnología educativa. Una valoración crítica*. Ed. CEAC. Barcelona.
- Stenhouse, L. (1987). *Investigación y desarrollo del currículum*. Ed. Morata. Madrid.

TEMA 10

- Apple, M. Maestros y textos. Paidós-MEC: Madrid, 1987.
- Giroux, H.A. (1990). *Los profesores como intelectuales*. Hacia una pedagogía crítica del aprendizaje. Ed. Paidós/MEC. Barcelona.
- Giroux, HA (1997) *Cruzando límites*. Trabajadores culturales y políticas educativas. Paidós. Barcelona